

УДК 658:621

Ірина Вовк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

Iryna Vovk

NEED MOTIVATION SYSTEM APPROACH TO MANAGEMENT PROCESS RESOURCE SAVING

Реальна практика господарювання підтверджує, що управління ресурсами промислового підприємства вимагає системного та комплексного підходу. Основне завдання теорії систем полягає в тому, аби на підставі сутнісного розуміння системи як сукупності взаємопов'язаних елементів знайти відповідну сукупність законів, які можуть обґрунтувати поведінку, функціонування та розвиток систем різних класів.

При використанні системного підходу підприємство розглядається як цілеспрямована система – об'єднання в єдине ціле структурно–упорядкованих частин (елементів), кожна з яких обов'язково володіє хоча б однією властивістю, що забезпечує досягнення мети системи [1]. Автори [2, 3] вважають, що система – це спосіб досягнення цілей. Тобто управління підприємством як відкритою організаційно–економічною системою є інструментом досягнення цілей. Політика ресурсозбереження на машинобудівному підприємстві – це та сама система, складно побудована, наповнена елементами та взаємозв'язками. Елементи цієї системи змінюються в часі й просторі за відповідними законами, завдяки яким система досягає цілі.

Необхідно виявити системні ознаки промислового підприємства, які безпосередньо впливають саме на процес ресурсозбереження для розробки оптимальної стратегії управління даним процесом.

Однією з таких ознак є цілісність господарської діяльності підприємства, яка забезпечується єдністю та взаємозалежністю процесів виробництва, відтворення, обігу орієнтованих на досягнення цілі. Тільки на перший погляд здається, що кожен цех чи підрозділ підприємства виконує свої окремо визначені функції. Практика господарювання в ринкових умовах при обмеженій кількості ресурсів, переконливо свідчить, що проблема узгодження діяльності підрозділів підприємства, усунення розбіжностей між ними може здійснюватися тільки на основі системного підходу.

Іншою системною ознакою промислового підприємства, яка лежить в основі управління ресурсозбереженням є узгодженість структури управління із складністю і динамічністю виробничого процесу. Виробничий процес, функціонує завдяки принципам пропорційності, безперервності, паралельності, ритмічності, диференціації, спеціалізації, автоматизації, гнучкості, системності, оптимальності. Ці принципи, в свою чергу, виступають керованими факторами організаційно-економічної моделі управління ресурсозбереженням.

Ще однієї системною ознакою промислового підприємства можна назвати інтегрованість матеріальних, фінансових, технічних і кадрових ресурсів в процесі функціонування підприємства на основі закону синергії, який є необхідною умовою отримання позитивного економічного результату. Коли економічна система втрачає функціональну стійкість, виникають самоорганізаційні процеси формування нових ефективних структур. В нових умовах функціонування економічна система проходить свої рівноважні стани як проміжні етапи на траєкторіях нерівноважної самоорганізації, які можуть виявити значні внутрішні резерви системи, спрямовані не на зовнішні

властивості, не на цілі суб'єкта управлінської діяльності, а на внутрішні властивості системи, її власні закони еволюції та самоорганізації.

В цілому, управління ресурсозбереженням на підприємстві повинно ґрунтуватися на аналізі та оцінці впливу на даний процес факторів, які підвищують або знижують ресурсовикористання, на розробці та реалізації відповідних стратегій з досягнення поставлених цілей. Така модель може охоплювати різні сфери діяльності підприємства, що впливають на процес ресурсозбереження, та безперечно повинна базуватися на принципах комплексності й системності.

Отже, процес ресурсозбереження варто розглядати, як складну, багатопланову економічну систему. На «вході» системи ресурсозбереження – заходи спрямовані на розробку стратегії економії конкретних видів ресурсів, зниження норм і нормативів витрат ресурсів (з врахування ресурсозберігаючих технологій і природоохоронного обладнання), а на виході системи досягнуті результати повинні забезпечувати підвищення якості продукції та ефективності виробництва. Тому, ефективне ресурсовикористання на «вході» системи забезпечить ресурсозбереження на «виході», тобто випуск продукції з мінімальними витратами ресурсів.

При розробці організаційно-економічної моделі управління ресурсозбереженням необхідно здійснити аналіз і оцінку факторів, що впливають на ресурсозбереження з метою визначення тих, на які можна впливати в процесі господарської діяльності для підвищення ефективності виробництва. Результатом такого аналізу є виявлення резервів ресурсозбереження, подальша реалізація яких буде сприяти підвищенню конкурентостроможності продукції на основі зниження витрат. В умовах трансформації вітчизняної економіки кількість факторів, які впливають на процес ресурсозбереження суттєво збільшується, та основна увага повинна приділятися фактором, завдяки дії на які можна мінімізувати негативний вплив цих факторів або максимізувати позитивний.

На основі цього розробляються заходи по використанню виявлених резервів ресурсозбереження та подальшому розвитку потенційних напрямів економії різних видів ресурсів, що може забезпечити раціоналізацію процесу використання ресурсів і оптимізацію розміру їх витрат на одиницю продукції що виготовляється.

Наступним етапом є розробка стратегії ресурсозбереження для підприємства. Тут визначається ціль, задачі та перспективні напрями ресурсозбереження, заходи спрямовані на їх освоєння, формується система показників, які визначають міру відповідальності за здійснення ресурсозбереження та варіанти стимулювання персоналу.

Таким чином, нині проблема управління ресурсозбереженням на підприємстві ускладнюється індивідуалізацією всіх товарно-ресурсних компонентів економіки, коли кожен значущий компонент виявляється індивідуально відмінним від інших, унікальним і в певній мірі незалежним. Це зумовлює об'єктивну необхідність застосування до управління процесом ресурсозбереження на підприємстві методології системного підходу.

Використана література:

1. Виханский О. С. Стратегическое управление / О. С. Виханский. – М.: Изд.МГУ, 1995. – 360 с.
2. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудыка. – Харьков: Изд.Дом «Инжек», 2003. – 312 с.
3. Беляев А.А. Системология организации / А. А. Беляев, Э. М. Коротков. – М.: ИНФРА–М., 2000.– 152 с.
4. Райзберг Б. А. Предпринимательство и риск / Б. А. Райзберг. – М., 1992.